

نورمك ايستر. فقط اوملتك علماسى، عقلاسى علم وفله، عقل وحكمته بونلرى الزام ايتليدر. نشر مفسدت ايتلرینه ميدان ويرمه مليدر. منكر كچين جاهلاره قارشى مبارزه ميدانه آيله حق كيمسه لر يوق دكلدر. بزه قارشى توجيه ايتك ايسته دكلرى سلا حلاله مجرم متفكر لر من واردر. منكر لر فلسفه لر، علم لر، اورته يه قويسونلر. كنديلر ينك نه قدر ياكش يوله كندكلرغى هر كس كورسون. بزه بو مقصده بو كرسى يه چيقدق. كيمسه يه هنرمزى صاتمق قيغوسنده دكلر. مقصدم من في سبيل الله مداخله در. اونك ايجون بى معذور كوروكلر. بونلرك مستخره لقلرغى ايجو تشریح ايتمه مساعد ايديكز. زيرا بو جاهللك دعوالرى بويوكدر. تجاوزلرى بك كستاخانه در. قرآن جليل الشانه قدر زباندرازلق ايتكندن حيا ايتيورلر. قرآنك انسجامى حقنده بر طاقم اعتراضات واهيه سردايدلر. بعضيلرى داها ايلرى كيدييور. قلبلر نه مضمراولان مائه كفروالحادى هر وسيله دن بالاستفاده اورته يه دوكمكدن اجتناب ايله ميور.

نه حال ايسه تمثيل آتى ايله مقصده شروع ايدلم :
اوت اقدم، آقشام صوفرده كوزل كوزل يك سيوردق. سنى شن وشاطر كه رييوردم. كيجه ياريسى راحتسزلنك. نه اولدى ؟

— درجه حرارت آرتدى. ۳۹.۵ - ۴۰.

وجود دوشمش، اسكى نشه كشمش. معدده بوزولش. وجودك آهنگ انتظامنه خلل كشمش. خسته لق. امان اقدم غيرت ايت !
— امان اوليورم. يورغانى اورتكز.

— نه اولدك ؟

— مزاج مادى يه خلل طارى اولدى. اكسه مده كوچك بر چيان چيقدى. بى اولديرييور. آجيسنه طايانيلماز. نه بابيله جقسه مان يايمالى. يارديرملى.

ها، آكلشيلدى. كوچك بر دمل يعنى چيان. شق صليبي ايستر. فقط نه اولدى ؟ ندر بوولوله ؟ ندر بو شكايه ؟ شو قدر جق برشى ناصل وجودى بو قدر صارصدى ؟ چيانك حجمى اقسام باقى وجود ايله مقايسه ايتسه كوجودك بيكدم بري قدريله دكل. وجودك اقسام باقى سى صاب صاغلام. بونلرك عافى، چيانك مرارتندن مختل اولان اعضاى باقى نك سلامتى شو اضطرابى تخفيفه كافى دكللى ؟

— خاير، كافى دكل. بوتون حياتم اورايه كلدى طوبى لاندى. بكي قوزوم، ناصيل اولور ؟ كتله ماديه نك هر طرفى سالم. نهدن بو قدر مشكيسك ؟ ديمك اوليور كه شرك حكى خيرك حكمنه غالب. بو قضيه بديهيات اوله دن. مثلاً شو قدر مترومكع صوبى حاوى بر خزينه نك ايجنه بر فاره لشى دوشسه خزينه نك طهارتى مختل اولور. ديمك اوليور كه بر رده شرك ظهورى خيرك تاثيرغى عادتاً ازاله ايدويور. ايشته بنيه ايمان ده بويله در، سنك بنيه ايمانكده ده قوجه بر شير بجه چيقمش. آرتق سن اسلامك فيوضى، نشوه سنى بزه دن طوبيه جقسك ؟ بوتون موجوديتك او شير بجه نك اضطراباتى ايجنه ايكله يور.

جزونده دييور كه : « حيل، ي تجويز سد ذرايمه آچيقدن آچينه مناقضدر. زيرا شارع، مفاسده آچيلان طريق وسائط ممكنه نك كافيه سد ايدر. حيله ي تجويز ايدن ايسه حيله لريله بو طريق آجش اولور. حرامه دوشمك قورقوسندن طولاي جائزى منع ايدن بزه ده، حرامه وصول ايجون حيله ي استعمال ايدن بزه ده ! بوتون بوتوجيه لر، حيل شرعيه نك قبول واستعماله وبونلره قنوى ويريلسه جواز اولسا يوب، دين آلهيده جمله نك حرام اولديغه دلالت ايدر. لمن حديثلرغى تدقيق ايدنلر بونلرك كافيه نك حيل شرعيه ايله محارم الهيئى تحليل، يا خود فرائض الهيئى اسقاط ايدنلر حقنده اولديغى كورور. (لن الله المحلل والمحلل له)، (لن الله اليهود حرمت عليهم الشحوم فجمعوها وباعوها واكلا منها)، (لن الله اكل الربوا ومؤكله وكاتبه وشاهده) احاديث نبويه سنى كنى.

ابن الجوزى صوكنده دييور كه : جناب حق محارمى حيله لرله تحليل ايدنلرى عمللرى جنسندن بر جزا اولق اوزره مسخ ايله جزا لانديردى. چونكه اولورده اللهك شريعتنى مسخ وتغير ايتمشلردى.

عبدالعزيز چاويش

بحث بيمه دى

موعظه

دارالمكتبه الاسلاميه اعضائهم استاد مكلم فريد بك افنديك

آيا صوفيه ده كى موعظلرى مخصوصه سى

— ۷ —

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم. بسم الله الرحمن الرحيم. (واللهكم اله واحد لا اله الا هو الرحمن الرحيم) صدق الله العظيم.

كچن درس زده اسلامه قارشى اعتراض ايدنلر حقنده بعض سوزلر صويلشدم. اوبحت نا تمام قالدى. بو هفته ان شاء الله اونى اكمل ايدم جكز. اسلامه عين سخط ايله باقنلر حقنده بعض سوزلر من وار. اونلرى سويله يه جكز. درس لر منى عيىي بمونده تمامى ايتديرمه من بله ك حاضر و نندن بعضلرينك جاتى صيقار. فقط مسئله نك اهميتى دركاردر. نه اولدقلرى بليرسز بعض كيمسه لر ك دينه قارشى اولان تجاوزلرى لاي تقطع دوام ايدوب كيدييور. درلودرلو وسائط ايله شعائر دينيه يي بيمه يه جاليشمقندن باش قالدردقلرى يوق. بونلره قارشى مسلمانلرك وسائط حكيمه ايله يعنى عقلى، علمى مدافعات ايله مقابله يه قيام ايتلرى فرضدر. اوت، هر كس ديلنك دنيديكى، قدر نك يتديكى مرتبه ده حق و حقيقتى مداخله ايله مكلفدر. بنابر ين آيلرجه دكل، ييللرجه بو مسئله لر حقنده سويلنسه ينه آزدرد. بوتون اسلام علماسى، بوتون اسلام متفكرلرى متحداً حركت ايتلى. بو ضلالتك اوكنه كچمليدر. هر ملت آره سنده بو قيل وجدانسزلر

دائماً مستکرم بر مایع افرازایدیور. اونک آلتند بر اوچنی دلیک
داها! ایچنه کوچک کوچک کیمک پارچه لری دیزلش. ایکی طرفنده آصمه
قاباغی گئی ایکی عضو استطالی. داها اشاغیده طبق جاقال چکیچ گئی
ایکی عضو داها! اوایکی عضوک منهایسند آیق دینیلن ایکی عضو غیرتام.
پارمقلره بجهز! فقط بو پارمقلر پله، اوقدر ایشه یارامیور. بلکه
مایونککی داها مکمل. تکامل نتیجه سی برهیکل ناقص! طبیعت ازلدن
بری چالیشیور. آنجق بوقدر یابایلمش. اوهیکل بوراده یه گلش. کیم
بیلیر داها نه یاباجق!

ایشته سزه نظر سخطک بر نمونه سی، بر نمونه کالی. او نظر
سخط انسانی بویه تحلیل ایدیور، او بدیعه قدرتی بویه کوریور.
بونکله ده قالمایور. داها بر جوق اعتراضات وار. اوندکی مملر
زائد کوریلیور. مسوده وجوددن فصله غلط اوله رق بیاضه
کچیرلش ایکی جزؤ ناقص دینیور. فقط غیری شوکه حکیم تکاملی
وجودی بویه تحلیل ایدرکن، باشقه بری ده اوهیکل ناقصک برجزؤ
غیر مکملی قارشیسند نلر دویور! آیاغی اله الالم. نظرك بری اونی
ناقص، قییح کوریور؛ باق داها نلر سویلیور: آیق پارمقلری پازمق
دکل. چونکه اولرله برشی طوتولمایور. آیاقده حقیله دورا بیلیمک
ایچون دیسک، بیکیرک یکپاره طیرناغی داها ای دوریور. باشقه
حیوانلرک کذا...

ایشته بری آیاغی بویه تنقید ایدوب دوریرکن، بر دیگری ده
(لور) موزه سینه کیدیور. فقط بو، حکیم تکاملی کئی دکل؛
بر صنعتکار، برهیکل تراش، حسی بدیی صاحبی بر آدم! اوراده کی «وه نوس
دومیلو» نک آیاغنک قارشیسند غشی اولیور. حال بوکه صنعتکاری
غشی ایدن آیق، تکاملینک نظر تنقید ایله باقدینی او عضو ناقصک
بر شکل متکاملی. شو حالده «وه نوس» ک کوزل آیاغی حسنک دکل،
قبیحک شکل متکاملی اولق لازم کلیر. بوکا غایت کوزل دیمکدن
زیاده، غایت چرکین دیمک داها موافق اولمازمی؟ حسن بو آیاغنک
زرسند؛ تکمل ایتش دکل، بلکه داها بر باد بر حاله گلش. چونکه
حسن ایله قبیحک حد فاصلی قالیورک. پکی، هرایکی نظر آرمسندکی
بو اختلاف ندر؟ نه بو رهیز، نه بولحه تورشیسی؟ ایشته عزیزم،
محاسن و مقدساته توجه ایدن نظر لرده همان همان بوکا بکزر. الله
جمله مزه حق و حقیقی کورمک نصیب ایلسون. شمیدی بو اولدیمی یا؟
قدرت فاطمه نک تکریمه مظهر اولان او مخلوق مکرمی بویه بر تحلیل
وتقدیر ایله مسخره یه چوریمک انصافک، قانون عقلک زرسنه صیغار؟
دیمک که انسان دکل یالکزر اسلامه، قرآنه، حتی یارجانیه معشوقه
جسانه ده بویه بر نظر سخط ایله باقیه، اونی بویه بر تحلیل سقیمه
تابع طوتسه اونک کافه محاسنی زائل اولور. باوجود نه ایسه اوان
نظر نده بر اعجوبه حالی آلیر. پکی، بو اولدیمی؟ شبه یوق که اولدی.
ایشته هر شینه، علی الخصوص اسلامه قارشی وقوع بولان تعریضات ده
بویه در. سقیم بر عین سخطک تحلیل غیر معقولی اونی بام باشقه کوریور،

ایشته آفاقدن بر مثال؟ نه قدر فواند ایمانیه دن بحث اولونسه اونی
تقدیر ایدمزسک. چونکه بنیه ایمانگده قوجه بر شیرینجه وار. اونی
شق ایتدیروب تمیزله نتیجه قدر خسته سک. دین حقنده سویله ن
سوزلرک مزایاسنی تقدیر ایدمزسک، بر لذت دویامازسک! چونکه
ایمانگه عارض اولان او شیرینجه نک مقتضاسی بودر. طیب طیب
صیچراسک. حال بوکه بر طیب حاذق اگسه گده کی حیانی ناصیل
تداوی ایتدینه قلبنده کی ار پیس قرحه یی ده ازاله نک چارده سنه باقلی.
اوندن سوکره عافیتک نه دیمک اولدیفی اکلارسک. شیمیدی سن
خسته لنگی معترف اول عزیزم. نفسکه رجوع ایت، دردیکه دوا آرا.
ایشته بو قدر.

— بن خسته دکل.

آه بو خسته لق مادی دکلدرکه حیانی کوزینه صوقه یم. طیب
حاذق روحانی اونی کوریور. لکن کوستره میور. ایشته اصل مشکل
جهت بو. فقط جوق کچمز بر کون سن ده کوریورسک!
نه ایسه، کله لم کچن هفته کی درسزک آتنامه. انسان بر شینه عین
سخط ایله باقارسه اوشیک کافه محاسنی نظر نده قباچه منقلب اولور. مثلاً
جناب حقک اشرف مخلوقات اولق اوزره یاراندیفی انسان (ولقد کرما
بنی آدم...) آیت کریمه سیله قدری اعلا ایدلش اولان مخلوق مکرم.
جناب حق: «بن سزی احسن صورتده یاراندیم. علم ازلیده سزه
خاص اولان مزایای علویه یی جامع بو وجود اجلی تکریمات سبحانیه مه
مظهر ایلیم.» بو یوریور.

سزه کندی وجدانک زده تجربه ایتش سکزدور. حسنده منفرد
بر وجود تصور ایدیکنز. ذوق بدیعیدن، حس رقیق روحیدن وایه مند
اولان آدم اونک حسنه قارشی بیکانه قاله ماز. تماشا ایتدیکه قدرت
الهییه نک تجلیاتی قارشوسند مست مدهوش اولور. تماشا اید اید
نهایت، اونک عاشقی اولور. او قابلیت وجدان آدمیده فطری،
جلی برشیدر. بوتون بدایع ممکنه او آدمده مجتمع. بریکی زواللی ده
اوکا عاشق. ایش بودرجه یه کلنجه فراقه بر آن تحمل ایدمز. بر آن
جدا دوشه یا شعورینه خلل کلیر، یا حیانه خاتمه چکر. او علاقه
انسانی افتای وجوده قدر کتورور. شیمیدی حسنک تجلیاتیه مدهوش
اولان بر آدم او بدیعه فطرته عین سخط ایله باقوب انی ذهنده مادی
بر تحلیل تابع طوتسه اونک هر جزؤنی شو صورتله تدقیقه، محاسنی
بو وجهله تعینه قالدیشسه عجبا نه کوریور؟ هیئت مجموعه وجودک
آهنکندن متحصل اولوب کندیسنه حسن نامی ویریلن لطیفه ربانیه دن
اثر قالیومی؟ نه کزرا! آهنک وجودک محصله سی دیمک اولان حسنک
یرنده یلر اسدیکنی کوریور. اوت انسان ندر؟ بیلدیکمز چاقال
چکیچک بر از ده ها تسویه کورمش شکل دیکری: اوموزلرینک
آراسنه تکفور طاغی قارپوزی کئی مدور بر جسم اوتوردولمش! بو
جسمک اوزرند ایکی دانه پارلاق پنجره کئی برر دلیک. اوندن برار
آشاغی بورون دینیلن بر قطعه بارزه لحمیه. اونک اوجنده ایکی دلیک که

کوستور. نمود بالله. خاطر مه کلدی ده سویله بوم. مثلاً شرعک بعض احکامنه قارشى سرد ایدیلن اعتراضات ده بو قیلندرد. شرع شریف سارقک الی کیسور. فقط فصل؟ بر جوق قیود و شروط ایله. شرعی تأویل ایدمک دکلزیا. بک اعلا ایدیور.

بو حکم قنادرمی دییه جکیز؟ حاشا. ایشته یکرمنجی عصرک معاخر مدنیسه! قطع یدی استهجان ایدن، اسلامک بو حکمنه قارشى باربار باغیران مدنیلرک معرفتی کوردک. احتراض اوغورنده هجبا قاج میلیون قول محاولدی؟ قاج میلیون انسان پارچه پارچه ایددی؟ ارض و جهانک لسانی اولسه ده بو فجایی تهویر ایتسه! صیره سی کلدی ده سویله دم. یوقسه سویله به جک دکل ایدم. احکام اسلامیته نکر و غنه قارشى وقوع بولان اعتراضلرده بوقیل هر زملردر.

اللهک مرسته تقابل ایدمک بر مرحمت اولمادی کبی اسلامدن اشفق بر دین ده یوقدر. اورته به صلاح نامه بر فکر چیقور. بالآخره میلیونلره مفاسده سبب اولیور. اسلامه اعتراض ایدنلرینه زیتون یاغی کبی صویک اوسته چیقمق ایسته یورلر.

خلاصه کلام، نتیجه مرام روحه عارض اولان علنی ازاله ایتلی. انسان عین سخط ایله باقه جوق اولورسه اسلامدن دکل، اولادندن، معشوقه سندن، جکر پارسندن بیله صوغور. مثلاً بر مناسبتسر قادین کلیر، زوج ایله زوجه آراسنه القای شقاق ایدر. بر قننه ایکی بویو برینی طوتار، دیرلر. بو صورتله عانه بی تملدن بیقار، کیدر. بویله در. بو بویله اولمادی کبی بونی تأیید ایدمک نامتناهی احوال وار. هر یرده اسلامه قارشى بر عداوت. صاغه باقسهک بو، صوله باقسهک بو. اوکه باقسهک بو، آرقه به باقسهک بو. هر کس بو اعتقادات فاسده به رواج و یروب طور مقده! البته اسلامدن نفرت ایدرسک. بو غایت طبیعی رشی. بکی، بونک ایچون نه یاغلی؟ اسلامی سون، اوکا نظرایمان و محبتله باقان انصاف و ادبی اولان ای آدم لره کوروشملی. بوله بیلیرسهک نه اعلی. چونکه بویله آدم لره عنقاسی مغرب کبی اولدیلر. حقیقه اسلامده نه مبارک آدم لره واردر که انسان اونلرک یوزینه باقدقه قلبی نور ایله دولار. بویله صلحاء بویله کمل وار. اونلر کونش کبی در. — شیخ افندی تکیه سنده اوطوریور، ندور و طیاراته منتظر. دیه. بلکه او یله سی ده وازدر. فقط نیم شت ایتدیکم اوقیلدن دکلدر. هذیان ایدیورسک، او یله بر شیخ کامل، عارف واصل بول، بنده کوله سی اولیم. ایمانک نامتناهی ادواقی واردر. فقط سن طویماز. سک. چونکه قبوسندن ایجری کیرمک نصیب اولمادی. اوسرایک ایچنده کی مزایای فصل کوره بیلیرسک؟ انسان بر غسل آبدستی آلقله جتنده بر کوشکه صاحب اوله ماز.

زمانغزده بو کبی آدم لره قحطی وار. یاخود بز کوره میورز. بویله دولتلرک وجودی محض رحمتدر. بردانه سنی بولسه قده تربیه نفس ایچون دامنه یا پیشه سق. فقط اونه کیلر پک جوق! متبصر اولوب شرلرینه قایلما ملی. اونلرک کیتدیکی طریق ضلاله آدیم آتاملی.

بو بحثی ایسته دیکم کبی تفصیل ایدمدم. نه ایسه. مالایدرك كله لا یترک كله دییه لمده کچلم. بکن درسده جناب حقک وحدانیق حقنده اداره کلام ایتش ایدک. اوقود یغمز آیت کریمه نك مال عالیه سی شوایدی: سزک الهکیز بر در، علم ازلیسی محیط کلیات و جزئیاتدر. یعنی علمندن خارج هیچ برشی یوقدر.

ینه قرآن کریمک دیکر بر سورة شریفه سنده (یعلم مابین ایدیم و ما خلفهم) بویوریلور. جناب حقه کوره زمان فلان یوقدر. او استمرار وجودی آن دأمله افاده ایدیورلر. اونک ایچون محیط کلیات و جزئیاتدر. اللهک علمی سنک علمک بکزه من. سنک علمک زمان و مکان قادرو لرینک خارجنه چیقه ماز. او یله بر عالم وار که سنک زمانک ده، مکانک ده اوراده طوبی آثار. فلسفی ده دوشونو. لورسه بویله در. علم نقطه نظرندن حقیقت بودر.

(ولایحیطون بشی من علمه الا بما شاء) اللهک علمندن بزم ایچون برشی بیلیمک احتمالی یوقدر. بز انحق بیلدیرمسی مراد ایتدیکی قدر بیلیرز. علممیزک محیطی نه قدر ایسه اودائر داخلنده دوزر. خارجه چیقه مایز. سنده موجودات ایچنده بر وجودسک. اجرام فلکیه به باقسهک آ. همسینه بر حدود چیزمش. اودائر داخلنده دونوب وظیفه لری نه ایسه کال انتظام ایله ایفا ایدیورلر. مخلوقات مدرکه. سنکده شعوره مستند اولان، یاخود اولیان حرکاتی ایچون بر حد چیزمشدر. بک اعلا بز بو علممیزله عجبا اللهک ذاتی حقنده بر معلومات ایدینه بیلیرمی بز؟ ذاتاً بومنی عنهدر. الله اوقابلیق بزم دماغزده قویماش. (تفکروا فی آلاء الله ولا تنفکروا فی ذات الله) ذات الوهیتک سر ادقات ازلیه سنک ماوراسنه تخطی به امکان یوقدر. زبرا (لاتدرکه الابصار وهویدرك الابصار) بصرلر آتی ادراک ایتز. فقط اوابصاری ادراک ایدر. (وهو اللطیف الخیر) اوخیردر، لطیفدر. اللهک ضدی یوقدر. اولمادی ایچون کنه باری به انفاذ نظر امکانی ده منفیدر. هرشی ضدیله منکشف اولور. الله ایسه بویله دکلدر. اونک ضدی یوقدر.

بس نهانیها بضد پیدا شود

چونکه حق دانست ضد پنهان بود

حضرت علی رضی الله عنه افندمزه: توحیدک معناسی نه در؟ دییه صور مشلر. جواباً دیمش که:

— قلبکه ذات الوهیت حقنده نه خطور ایدرسه، نه کبی بر فکر کلیرسه الله اونک غیریذر.

سن ذات الوهیت حقنده نه کبی بر فکر توهم، یاخود ذات الوهیتی کندی حالاتک قیلندن بر حائده تصور ایدرسه که الله بونک ماوراسنده در. سنک کافه تصوراتک مخلوقدر.

ایشته عبد صادقک، مخلص مؤمن موحدک یا بهجی بوندن عبارتدر. روحاً یوکسلوبده انوار ذاتک تجلیاته استعداد پیدا ایدرسه دائرة نظری توسع ایلر. باشقه شیلر اولور. فقط ینه محدوددر.

اول یاخود اوندہ اللہی کوریم دیورلر، اللہ ہر شیدن منزہ و مبرادر۔ یوقاریدہ سویلدی کمز کی ہر شی ضدیلہ منکشف اولور۔ اللہک مخلوقات ایچندہ ضدی اولمادی ایچون بز ذات الوہیتک کنہی اصلا بیلہ میز۔ آنادن دوغمہ کورک الوانہ قارشہ حالی، وضعیق نہ ایسہ عقل کوزینک کنہ باریہ قارشہ حالی، وضعیق نہ اودر۔ اونک ایچون کنہ باریدن بحث ایتمک هیچ بر فائدہ ویرمز۔

تحفدر۔ براعمی وارمش۔ «قیرمزی دیننجہ آغزم اکشیلک دیورور، دیرمش!

فقط ذات باری حقندہ بر چوق شیلر سویلہ مشلر۔ جوہر عالدن عالی و متعالی بر وجود۔ سویلہ ن سوزلرک بریسی بو۔ دیکری جوہر عالمہ مندیج بر وجود۔ بوندہ محظور عظیم واردر۔ سوکرہ فلسفہ کی بریہودی فلسوفی نہ دیور؟ (جناب حقہ طبیعت طابعہ، مکوناتہ حقہ طبیعت مطبوعہ) رواقیلردہ روح عالم دیورلر ایدی۔ فقط کافہ مسالک مبدأ وحدت کائنات دیمک ایستہ یور۔ سوکرہ بو انتزاع نہ اولہ بیلیر دیورلر۔ بو بحث مہمہ دائر خلی سوزلر وار۔ انشا اللہ الرحمن کلہ جک درس سویلرز۔ لہ الفاتحہ۔

وہدانیہ و مسئولیت اخلاقیہ :

بزدہ وجدان دینیلن بر قوت، بر ملکہ وار۔ بو قوت خیری شردن، فضیلتی ردیلندن تمیز و تفریق ایدرک بز خیرہ سوق و شردن منع ایدر۔ یونلری شاشیردیغمز زمان بزہ اورادن دکل، بورادن یورور، امرینی ویرر۔ بو قوت افعال و حرکاتمزی، نیات و مقاصدیمزی تدقیق و تحلیل ایدرک نفوس بشریہ فطرہ موجود بولان خیر و شر فکرلرینہ نسبتلہ اونلری تقدیر ایدر، مقایسہ ایدر، اولچر؛ و بو صورتلہ آنلرک خیر و یاشر اولدقلرینی آکلار۔ تمایلات و افعالز خیرہ، وظیفہ بہ مطابق اولورسہ وجدان طرفدن نائل مکافات، مظهر تقدیر و تحسین، عکسی تقدیر نہ ایسہ دوچار مجازات اولورز؛ وجدانک توبیخ و تکذیر نہ آجی آجی ستملرینہ معروض قالیرز۔

بناء علیہ مسئولیت اخلاقیہ نک مبدئی، یعنی اک اول و بلا واسطہ اعمالمزی، نیاتمزی تدقیق و تحلیل ایدرک اونلرک ای ویا فنا اولدیغہ کورہ بز مسئول و بالنتیجہ تکذیر و یا تقدیر ایدن وجدان در۔ مسئولیت وجدانیہ یک شدتلی و یک صیق اولدینی جہتلہ قانون اخلاقہ مغایر بر صورتہ حرکت ایتدی کمز تقدیر نہ مسئولیت وجدانیہ دن یا قہینی قورتارامایز۔ وجدانک مکافاتی نہ بویلدہ در۔

وجدانک مجازاتی ندامت، اضطراب، توبیخ، تکذیر، نفرت شکلرندہ تجلی ایدر۔ یعنی نیات و اعمالز قانون اخلاقہ مغایر اولورسہ وجدان مکذر اولور۔ حکم وجدانی نہ توبیخ و تکذیر شکلرندہ ظهور ایدر و بالنتیجہ بزدہ۔ فمک و قوعبولدیغہ کورہ۔ زندامت، بر اضطراب و یاخود بر نفرت حاصل اولور۔

بر آدم خالق تعالیٰ حضرتلرینی دوشوندیکی صرہدہ ذات باریہ مخلوقات و محدثاتہ بر شیتہ تشبیہ ایدرسہ تشبیہ زمزمہ خاسرہ سنک افرادی میانہ کیرمش اولور، فکر باری خصوصندہ عدم صرفہ قائل اولورسہ، معطلہ بہ التحاق ایدر۔ قلندرلردن برینک دیدیکی کی اللہ بو دکل، شو دکل، یردہ دکل، کوکدہ دکل... شونی یوق دی نہ ایشک ایچندن چیچی ویر... دیہرک کافر باللہ اولور۔ فقط بر خالق واردر، بن اونی ادرا کدن عاجزم دیرسہ و اوزمان مؤمن حقیقی اولور۔ حضرت مولانا دیورکہ :

کل ماخطر ببالک فاللہ غیر ذلک

قلبک کان دکل، صورت اعتباریلہ قلبک کلمہ ن نہ ایسہ اللہ اودر۔

ہر چہ اندیشی پذیرای قناست آنکہ در اندیشہ نابد آن خداست

بشر بونی دوشونہ میز۔ کنہ باریہ عقل ایردیرہ میز۔ فقط سوکرہ عرفا، مجاہدین باشقہ درلو سویلہ یورلر۔ انحاق بورادہ کی رؤیت نہ بزم بیلدی کمز کی رؤیت دکدر (ما رأیت شیاً الا رأیت اللہ قلبہ یاخود۔ الا قدرأیت اللہ فیہ) بن هیچ برشی کورم۔ الا اوندن

اخلاقیات

۵

مسئولیت اخلاقیہ نک درجاتی

وجدان و مسئولیت اخلاقیہ - وجدانک حکمی یا لکز نفس نامطہ داخلندہ دکدر - وجدانک مربوط بولوندینی قوتلر - حکم وجدانی و احتیاسات - مسئولیت وجدانیہ کافی در؟ - انبای جنمزدہ قارتی مسئولیت - بوندہ کافی دکل در - جناب حقہ قارشہ مسئولیت -

مسئولیت اخلاقیہ قاج درجہ نہ حقہ ایدر؟..

مسئولیت اخلاقیہ، وظیفہ نک عدم ایفاسی، افعالز قانون اخلاقیہ بخلافی نتیجہ سی اولہرق ترتب ایدن بر جزادر۔ عاقل و مختار اولان انسان قانون اخلاقیہ مغایر بر صورتہ حرکت ایتدیکی تقدیر نہ جزا و مسئولیتہ دوچار اولور۔ فقط بو مسئولیت کی مک طرفدن واقع اولہ حق؟ بو کی حرکتمزدن طولانی بز مسئول ایدہ جک کیم در؟ «وحی» قیدندن آزادہ یا شامق ایستہ یلرہ کورہ بوجزا و مسئولیت ایکی درجہ اولق اوزرہ تحقق ایتمک ایجاب ایدر :

۱ - وجدانک مسئولیتی، یعنی محکمہ وجدانیہ میز حضورندہ کی مسئولیتمز؟

۲ - بنی نوعمزدہ قارشہ مسئولیتمز۔

شمدی بولرک نہ شکدہ و قوعبولہ جقلرینی و بو مسئولیتلرک کافی اولوب اولدقلرینی تدقیق ایدم :